

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Prvdentia Et Cæteris In Confessario requisitis ad ritè
fructuoséque Diuini ministerij sui munera obeunda,
Tractatvs**

Regnault, Valère

Lvgdvni, 1611

Cap. XVI. De ratione tenendi viam salutis, prout pœnitens potest à
Confessario de illa moneri ac instrui.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41341

occurrat Deo gratius, quod postulet ita fieri. De eiusdem perfectionis magnitudine notandum occurrit eam spectari, tum ex grauitate malorum, quae tolerantur, tum ex eorumdem multitudine, & continuatione; tum ex amoris vehementia, cum qua propter Deum, vel proximum tolerantur; tum ex conditione personae tolerantis: tum ex comendatione relictis. De fortitudine denique eiusdem mendum est, consistere in perseverantia, quae crescat potius, quam abrumptur ob longam continuationem aduersorum; neque difficultates deterrere, sed generose seminetur in lachrymis quod cum exultatione metetur, iuxta illud Psalm. 125. *Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent: cunctes ibant, & stabant mittentes semina sua: venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.*

CAPVT XVI.

De ratione tenendi viam salutis, prout Penitens potest à Confessario de illa moneri ac instrui.

SUMMARIUM.

1. *Ea, in quibus via salutis consistit.* 2. *Circumspectio cum qua vitandum est praesens peccandi periculum, & quae ad eam pertineant.* 3. *Remedia generalia ad vitandum futurum peccandi periculum, quorum primum est oratio.* 4. *Non esse disputandum cum diabolo, sed ei fide in Christum crucifixum, resistere.*

stendum, formato signo crucis: si non manu, saltem mente. 5. Recursus ad patrem spiritualemente, & preparatio animi ad quiduis potiùs patiendum, quàm peccandum. 6. Custodia cordis, & lingua. 7. Operatio boni in via salutis, requirit bonam memoriam, & bonum intellectum. 8. Bonam quoque voluntatem requirit; quam rectam, magnam ac fortem esse curandum est. 9. Requirit denique bonam operationem: quam curandum est, esse cum acceleratione, alacritate, & perfectione. 10. Qua ad id conferant. 11. Operatio boni in ordine ad Deum triplex. 12. Ad eam iuuantia nos. 13. Adiuuenta operandi bonum in ordine ad proximum. 14. Adiuuenta operandi bonum in ordine ad nos ipsos. 15. Documenta quadam particularia pro diuersi generis hominibus.

VM salutis via consistat in eo, vt in i. conspectu Christi constituti, cum humilitate, & patientia secundum antedicta, declinemus à malo, & faciamus bonum ex vero illius amore (vt patet per illud, quod ex Psalm. 33. inculcat D. Petrus in priori sua epistola, cap. 3. homini *diligenti vitam, & volenti diem videre bonos, diuertendum esse à malo, & faciendum bonum*, dicendum nobis est, tum de ratione diuertendi à malo, seu vitandi periculum peccandi: quod potest esse, aut præsens, aut futurum: tum de ratione faciendi bonum: siue in ordine ad Deum, siue in ordine ad proximum, siue in ordine ad nos ipsos.

De

SECTIO PRIMA.

2. **Q**uomodo præsens peccandi vitandum sit.

Ratio vitandi præsens peccandi periculum consistit in circumspectione, ad quam sequentia pertinent.

Primum est, ut statim ac mala cogitatio incipiens ad aliquod peccatum, insurgere aduertitur, reprimatur: Christo proposito ante conspectum nostrum, considerandoque in eo tamquam in exemplari, illa quæ particulariter egit, vel passus est, ut ad talis peccati vitandam nos instrueret. Exemplum sit, quod ut ad nos ad euitationem arrogantia instrueret, abiecerit se ad discipulorum pedes, lauando eos, ex cap. 13. D. Ioan. Vbi id ad nostram instructionem se fecisse declarat, inquit: *exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, & vos faciatis.*

Secundum est (tunc præsertim necessarium, cum tentatio vehementius viget) ut Christus præsens consideretur, quasi petens à nobis, ne ipsius vulnera, iniurias, dolores, & ignominias renouemus sanguinem suum omni auro, & gemmis pretiosorem perdamus, effusum pro nostra salute; cuius tantæ thesauri iacturam facimus succumbendo tentationi peccati mortalis. Quæ consideratio magnam vim habet ad nos siue amore, siue metu Christi permouendos ad generosè obsistendum offerenti se periculo peccandi.

Tertium est, ut Christus consideretur quoque tamquam fortissimus adiutor, qui præsto nobis est

si confidentes in eo, & de nobis diffidentes, humiliter auxilium ipsius imploremus per intercessionem sanctorum suorum, maximè beatissimæ matris: siue item consideretur vt spectator, & iudex vitæ nostræ, vnde incumbit nobis necessitas circumspeditionis: qua (vt est apud Michæam in cap. 6.) *solllicitè ambulemus cum Deo nostro*: tamquam cum eo scilicet, qui ex Iob. cap. 31. *vias nostras considerat, & cunctos gressus nostros dinumerat*. Caterùm in-
tueri Christum præsentem considerando illū tamquam iudicem, expedit maximè iis, qui facilè labuntur in peccatum: quique ita duri sunt corde, vt non facilè compungantur: talibus enim timor utilis est. Considerando verò adiutorem, iis, qui in vitæ probitate ita profecerunt, vt non agrè moueantur ad bonum, nec facilè peccent: quos nondum perfectos, iuuat adhuc spe in Christum erigi, & sustentari. Considerando demum, vt spectatorem, seu testem, iis qui sic iam perfecti sunt, vt omnia agant ex Dei puro amore. Cuius tam pij affectus sibi conscij, recreantur & accenduntur aduertentes se agere Christo spectante, & teste.

Consideratio Christi vt iudicis quibus conueniat.

Quartum est, vt inter agendum, numquam permittamus nos ita animo perturbati, vt ratio desit suo officio. Id quod dæmon satagit maximè: ei quasi arci machinas suas sapissimè admouens immixtis tentationibus, quibus conatur efficere, vt omnia in ipsa rationis arce, suisque deque ferantur: vt non cum eo, cum quo par est timore, enormitas, & perniciēs peccati, lapsusque facilitas attendatur.

Quintum est, præcognitas habere proprias inclinationes malas, & ex meditatione, vel piorum librorum lectione, vel cōcionum auditione, vel alia ratione

ratione pro cuiusque captu, parata habere remedia, quibus quodammodo armati, impetum eorum sustinere, ac propulsare valeamus, vincendo præsertim tentationem.

Sextum est, ut nihil agamus vel dicamus præcipitanter, sed semper rationem sequamur, non autem præcurramus, neque à nostra potestate quasi egrediamur; sique egredi contingat, ad nos redeamus; nec exultatione culpam augeamus. Vbi adverte statim atque peccauimus, inspiciendum esse modum, & occasionem qua sic lapsi sumus; statimque de adhibendo remedio consilium capiendum, quia tunc solent optima remedia occurrere; & demon quasi in ipso facto deprehensus confunditur, nobisque peccatum displicet magis: Deo scilicet nos illuminante, qui non vult mortem morientis, sed magis ut conuertatur, & viuat. Ezech. 33.

De ratione vitandi futurum peccandi periculum.

SECTIO SECVNDA.

3. **H**æc ratio consistit in usu eorum, quæ censentur remedia esse aduersus peccata: quorum nonnulla sunt specialia pro vnaquaq; peccatorum specie, alia verò communia, pro quibusuis propulsandis accommodata. De illis commodius dicetur in sequentibus, cum agetur de prudentia Confessarij in imponenda satisfactione, quam curandum est talem esse, ut contineat remedium aduersus peccata, quibus Pœnitens obnoxius esse inuenitur. De communibus dicemus in præsentiarum.

Primus

Primum igitur est oratio, qua quis ad Christum conuersus de se diffidens, & in eo confidens, quotidie manè se minuit contra omnia mala, quæ possunt per totum diem sibi accidere; additâ piâ aliqua meditatione, vel lectione: præsertim de ipsius Christi passione, cuius considerationem aliquid spiritualis roboris addere ad viam perditionis declinandam, indicat illud Domini, Ioan. 3. *Sicut Moyses exaltauit serpentē in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat: sed habeat vitam æternam.* Quod esse quoque iudicandum de consideratione nouissimorum nostrorum, patet per illud, Ecclesiastici 7. *In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis,* ita vt pium illud monitum ad vitanda peccata commendatum esse oporteat.

Mors tua, mors Christi, fraus mundi, gloria cæli,

Et dolor inferni, sunt meditanda tibi.

Secundum est, cum dæmon hominem tentaturus, sollicitaturusve ad peccatum, soleat difficillima quæque contingentia in resistendo proponere ei, vt territum faciat desistere ab incepto; aut si id non succedat, disputationem ita callidè instruere, vt rationum multitudine, & improbitate fatigatum succumbere faciat. Cum, inquam, hoc ita sit: consultius esse fugam potius adornare, recurrendo ad Christi auxilium: quàm cum tortuoso illo serpente, quasi manus conferere. Nam in illa collocatione, quæ teste Apostolo ad Ephes. 6. *nobis est aduersus principes tenebrarum harum,* perniciosum esse quasi propriis viribus subnixos in arenam descendere, non rarò docet experientia in nonnullis, qui dæmonis potius, quàm Dei instinctum

Oratio primū remedium aduersus peccatum.

Cum dæmone non concertandum, & disputandū.

secuti; vel res difficiliorez audaciùs aggrediuntur, vel cum dæmone libentiùs disputant: quorum illi facilè despondent animum; hi verò citò turpiterque victi; citò, ac turpiter cadentes, despondentelque animo desperant de victoria vmquam obtinèda. Imò, quod peius est, interdum non verentur, talis miseræ suæ culpam referre in Deum; quasi nimis difficilem salutis viam, & naturam nostram, nimis imbecillem fecerit. Quæ impietas arguitur per illud, Oseæ 13. *Perditio tua Israël, tantummodo in me auxilium tuum.*

Formanda
Christicrux
contra ten-
tationes.

Tertium, recursus ad Christi crucem in omni-
tatione formandam; tum manu cum potest, quod
magnum habet momentum ad hostem nostrum
in fugam vertendum: tum maximè mente per fi-
dem in Christum pro nobis mortuum, vt diabolum
ipsum destrueret, qui habebat mortis imperium, ad
Hebr. 2. Tanto enim splendore talis fides emicat,
igne charitatis accensa; vt princeps tenebrarum il-
lum non ferat, sed citò fugiat, aut grauissimè cruci-
cietur. Vnde hortatur D. Petrus in priore sua epi-
stola, cap. 5. *Aduersarius vester diabolus tamquam leo
rugiens circuit quarens quem deuoret, cui resistite for-
tes in fide.* Tamquàm muniti scilicet præsidio firmis-
simo Crucifixi, qui teterrimum illum leonè vici-

• Apoc. 5.

*Vicit leo de tribu Iuda: a ac ita vicit, vt fortior super-
ueniens vniuersa eius arma abstulerit, in quibus con-*

• Luc. 11.

fidebat. b

5. Quartum est, recursus ad consilium patris spiri-
tualis, se integrè illi aperiendo, corque nudum ex-
hibendo, & submittendo cum voluntate obedien-
di ei in omnibus, tamquam tenenti locum Chri-
sti, qui defectus illius supplebit: cum tantam mag-

sterio

rectam seruemus, tueamurque inuigilare. Cui da-
mon maximè infidiatur, dans operam, vt quos la-
psu in peccatum mortale sibi subiicere nequit, sal-
tem in seipsis perturbatos reddat.

Custodia
lingue cum
cordis cu-
stodia con-
iuncta.

Cum cordis custodia valdè coniuncta est custo-
dia linguæ: cui qui bene studuerit, plurimorū pec-
catorum occasionem vitabit, vt constat ex iis, quæ
D. Iacobus in sua epistola, cap. 3. habet de ipsa lin-
gua; & inter cætera, quod *maculet totum corpus, &
inflammet rotam natiuitatis nostræ, inflammata à ge-
henna, & sit inquietum malum, plena veneno mortife-
ro.* In duobus autem potissimum versatur custodia
linguæ: prius est, ne de aliis malè loquaris: posterus,
ne de te ipso ineptè: effuriendo scilicet, quæ ad lau-
dem tantum propriam pertineant. Addi potest ex-
tirpatio vitiosorum habituum: & qui vt nati sunt ex
vfu peccandi, sic ad eundem faciunt propensiores
pro communi scilicet habituum natura.

de qua
autem in
cap. 13. sec. 3.

De ratione operandi bonum.

SECTIO TERTIA.

AD operationem boni, quam cum peccati eui-
datione via salutis seu vitæ æternæ beatitudi-
nis meritoria complectitur, hortatur nos Sapiens
per illud Ecclesiast. 9. *Quodcumque facere poteris ma-
nus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec
sapientia, nec scientia erunt apud inferos quò tu pro-
peras.* Circa eam autem curandum est, vt tanquam
optimo omnium fini destinata, optimè fiat. Ad quod
quatuor requiruntur, bona memoria, bonus intel-
lectus, bona voluntas, & bona executio. Bona qui-
dem

dem memoria, qua conseruemus bonas inspirationes, & bona proposita, recordemurque eorum, quæ agenda sunt, ac prout expedierit ruminemus illa quæ ad profectum, bonamque operationem nos iuuare, atque excitare possunt; vt censentur posse, religionis nostræ mysteria: præsertim incarnationis, & passionis Christi: Dei in nos quoque beneficia, ac eiusdē præcepta, & iustitia: peccata item nostra, & quatuor nouissima; ac denique obsequij Deo debiti dignitas & excellentia. Bonus verò intellectus ideo requiritur, vt sciamus primò bonum à malo distinguere, & ex bonis melius, & ex melioribus optimum eligere. Sciamus secundò præponere incerta certis, communia particularibus, permanentia caducis, atque adeo per nos, aut per alios, quos consuluerimus, dignoscere, quid valeat iuuare nos ad declinanda ea quæ Deo displicent, & ad prosequenda, quæ illi placent: vt totum vitæ nostræ statum, orationes, lectiones, omniq; alia exercitia nostra, iuxta illud disponamus, ac ordinemus. Sciamus denique in particularibus nostris actionibus præstipulare nobis finem debitum, atque præmeditari, quemadmodum illas faciamus quam acceptissimas Deo. Curandum est verò sollicitè, vt præmeditatis discretè vtamur.

Bona porrò voluntas requiritur, vt suauissimum nobis proferat pacis fructum: de quo Luc. 2. *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

Procurandum est autem. Primò, vt ea rectitudinem habeat intètionis, quâ homo purè quærat Dei honorem: vitæ suę statum vniuersum, actusque omnes eò dirigendo, vt beneplacitum Dei adimpleatur: quod parui quidem laboris est, præsertim exer-

Quæ curanda sint ad operandū bonum.

Cur bonus intellectus requiratur.

8. Bona voluntas, cur requiratur, & quæ illa habere debeat.

citatis; sed fructus eximij: siquidem talis intentio opera bona, ex se alioqui vilia, quasi deaurans auro charitatis, facit ad eum pretiosa, ut meritoria sint aeternae salutis. ad quam etiam rectitudinem pertinet, ut velimus bonum operari, non tantum propter Deum, sed etiam secundum Deum: hoc est, non aliter volendo, quam ipse vult nos velle; rectitudinis enim voluntatis nostrae optima regula, est Dei voluntas.

Dei voluntas
optima re-
gula nostrae
voluntatis.

Secundò procurandum est, ut habeat magnitudinem deuotionis, seu promptitudinis ad omnia quae spectant ad Dei seruitium: ita ut paratus quis sit agere, & pati magna, ac difficilia propter Dei honorem, & proximorum salutem: ac quando illa peregerit, nihil se Deo dignum egisse reputans, suppleat defectum operis magnitudine amoris, quo velit si posset infinite illum honorare.

Tertiò curandum est, ut fortitudinem habeat, qua quis numquam fatigatus, continuet, atque multiplicet bona opera, quantum potest: semper volens siue agere, siue pati, id quod tunc gratius Deo fore putat: qua item fortitudine non sinat in se memoratam promptitudinem unquam tepescere, neque in sanitate neque in morbo, neque in aliis, siue prosperis, siue aduersis: ita ut in omnibus quaerat Dei honorem, & proximi salutem: ac demum qua sic perseueret usque ad vitae finem, quod maxime proprium est fortitudinis. Caeterum quò quis plus habebit de his, eò meliorem habebit voluntatem.

Bona executio ad tenendam salutis viam requiritur.

Bona denique executio ad tenendam salutis viam requiritur: quia bona cogitatio, & bonus voluntatis usus, sine bona executione mandatorum Dei, non dat aditum ad regnum caelorum, ut patet per

per illud à Christo domino nostro dictū, Matt. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Procurandum est autem, vt ipsa habeat accelerationem, qua non procrastinet quis, nec quidquam eorum quæ magis Deo placere existimat, sine necessitate differat operari. Secundò alacritatem qua quis quidquid propter Deum agit, alacriter, feruidèque agat. Tertio perfectionem, qua quis res inceptas ad finem perducat, nec torpescendo vllum Dei donum relinquat otiosum: quinimò non contentus se obligationem in rebus debitis exoluisse, aliquid ex liberalitate supereroget: cum præceptorum obseruatione coniungendo consiliorum obseruationem data commoditate.

Ad quam procuracionem conferunt, Primò as-
siduè ad Christum suspirare pro gratiæ motu obtinendo: ac cum sui diffidentia, confidentiæque in illo, petere hunc simpliciter verbis illis vñtatissimis in Ecclesia. *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina:* vel aliis similibus. Psal. 69.
Secundò rerum à nobis agendarum plenum habere iudicium, efficacemque voluntatem, cum inno-
uatione propositi bene operandi. Tertio extimulare nos stimulo amoris Christi, & spei in ipsum, addita impositione alicuius pænæ quam subeamus, ac seuerè à nobis exigamus, si contingat nos deficere. Quartò collectum habere animum in id, quod agitur quantum fieri potest: non autem ipsum in res plures dispergere. Quintò, magnificere, magnique momenti id esse ducere, quod agimus: nec ad alia agenda nimis festinare. Sextò, mortis habere memoriam, quæ quandocumque acciderit, præscindet omnem occasionem operandi meritorie,

sibi que bene providendi pro vita futura. Fortè autem ea accidet cras vel etiam hodie, brevis enim dies hominis sunt. Iob 14. vt meritò dicas cum eodem in præced. ca. 10. *Numquid non paucitas dierum meorum finiatur breui? Vigilate, dixit Dominus, quia nescitis diem, neque horam,* Matth. 25.

De adiumentis operandi bonum in ordine ad Deum.

SECTIO QUARTA.

VT ad vitandum malum dantur remedia, sic ad operandum bonum dantur adiumenta, de quibus dicendum est. Primò quo ad operationem boni in ordine ad Deum, deinde in ordine ad proximum, ac tandem in ordine ad nos ipsos.

ii.
Triplex
Dei cultus
in quo cõ-
sistit.

g Sect. 2. 3.
& 4.

Operatio autem boni in ordine ad Deum complectitur triplicem Dei cultum; quorum primus est internus, consistens in actibus (de quibus dictum est in præced. cap.) fidei, spei, & charitatis: rectæ, magnæ, & fortis ea ratione qua ibidem expositum est. g Secundus est externus, vt adoratio, & oblatio sacrificij, quibus recognoscimus Deum esse creatorem, & summum Dominum omnium. Tertius est internus simul & externus, consistens in orationibus, laudibus, gratiarum actionibus, lectionibus, & sermonibus de Christo honorificè habitis, & plenis reuerentia, ac piis in ipsum affectibus.

Istiusmodi autem operationem, cultum Dei continentem adiuuat Christus, consideratus tamquam vnicus magister noster, iuxta illud, Matth. 23. *Magister vester vnus est Christus.* Etenim quia *Deum*

nemo

nemo vidit umquã nisi solus unigenitus filius, qui est in sinu Patris, qua ratione ille à nobis coli velit, potest nobis enarrare, præsertim cū, sicut qua sunt hominis nemo nouit nisi spiritus hominis, qui in ipso est, ita & qua Dei sunt nemo cognouit nisi spiritus Dei, vt habet Apostolus in priori ad Corinth. cap. 2. Ob oculos igitur habendus est Christus, considerando ea quæ egit, & passus est, constituit, & docuit: vt quoad mentem nos instrueret, de ratione, qua Deus à nobis in hac vita colendus est, & glorificandus: atque nos quasi manu duceret in notitiam potentia, sapientia, bonitatis cæterarumque diuinarum perfectionum ipsius, ac ex illis proueniētium beneficiorum: puta creationis, conseruationis, redemptionis, iustificationis, & glorificationis futurae, quæ per Symbolum Apostolorum inculcantur. Quoad voluntatem verò nos prouocaret ad tam dignum benefactorem amandum super omnia, laudibus, gratiarum actionibus, omnique obsequio prosequendum. Quippe menti lucem, & voluntati deuotionē impertitur, quibus tantæ maiestati (cui decies centena millia ministrant, Dan. 7.) cultum debitum reddimus. fidei oculo intuendo illum vt creatorem, in quo viuimus, mouemur & sumus i, seu quo largiente, habemus esse, tam naturæ, quam gratiæ: & possumus operari & operamur opera tam naturæ, quam gratiæ. Tū deinde cum vera humilitate nos totos ei submittēdo, totamque spem nostram collocando in eius omnipotentia, sapientia, & bonitate. Etenim qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illum, teste B. Paulo manum auxiliatricem porriget, sciens nihilum nostrum, seu tenebras; & imbecillitates, ac peruersitates, quibus ex nobis

h quæ ratio tangitur, Ioan. 1. vers. 18.

i Act. 17.

Rom. 8.

inepti sumus ad cultum debitè ei exhibendum. Ac denique accendendo nos ad eiusdem summæ maiestatis amorem, per quem prouocemur ad ipsius laudes celebrandas, & ad orationes tam pro aliis, quàm pro nobis, gratiarumque actiones illi offerendas, & ad cultum ipsius promouendum inter homines, ac gloriam quarendam in omnibus.

De adiumentis operandi bonum in ordine ad proximum.

SECTIO QUINTA.

13. **I**stiusmodi esse hæc censentur. Primùm fratres nostros Christianos intueri non secundum faciem exteriorem, sed secundum interiorè Dei imaginem sanguine Christi ita perfusam, vt illi sunt capaces regni cælestis: *heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, si compatiantur vt conglorificentur.* Secundum est meminisse tremendi iudicij in quo dicturus est Christus *l. Amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis:* consequenterque putare, si fratres nostri egeant corporali auxilio, nos illud exhibendo seruire Christo in suo membro: si verò egeant spiritali, recolligere sanguinem ipsius in talibus animabus perditum: vt pote in eis factum sine suo fructu emundationis earum à sordibus peccatorum, & redemptionis à seruitute diaboli. Tertium est ad nos melius excitandos Christum ipsum intueri præsentem, qui nos hortetur (vel amicè, vel comminatoriè) ne se despiciamus in suo membro, pro quo sanguinem suum fudit, quemque tanti fecit, vt multa præstantissima

ad Rom. 8.

lex D. Mat. th. cap. 25.

In fratribus nostris Christianis quæ sint cõsideranda.

agere, m
ma, &
voluerit

Quar
gnetur i
re ipse
nisteriu

Post
aut iux
pandi fu

quasi no
maiorib

operum
titatem

amore i
mercede

certè, cu
qui incr

Deus p
gnam v

lit quat

7

I

Istius

Christi

sim
circa id

similes
que ob

agere,

agere, multa utilissima instituire, multaque durissima, & ignominiosissima pati misericordissime voluerit.

Quartum est suppliciter ab eodem petere, ut dignetur iuare nos ad præstadium illud, quod in hac re ipse à nobis exigit, siue spiritale siue corporale ministerium exhibendum sit proximo.

Postremum est minimè tentari, si ex obedientia, aut iuxta dictamè, seu præscriptum rationis, occupandi sumus circa paucos, vel in rebus minoribus, quasi nos possimus pluribus prodesse, & in rebus maioribus occupari. Nam Deus, à quo bonorum operum merces expectatur, nō tam intuetur quantitatem operis, quàm laboris in operando suscepti amore ipsius. Vnde est quod *unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem m.* Et certè, cum *nec qui plantat, nec qui rigat aliquid sit: sed qui incrementum dat Deus n;* dubium non est, quin Deus possit sua acceptatione exiguo operi magnam valorem dare, & illud ita extendere, ut proficit quamplurimis.

Non dolendum est in paucis iuuantis nos esse occupatos.

m ex priori ad Corinth. cap. 3. n ex Apost. ibid.

De adiumentis operandi bonum in ordine ad nosipsos.

SECTIO SEXTA.

Istiusmodi hæc esse censentur. Primum habere Christum ob oculos tamquam exemplar, & rectissimam bene viuendi regulam: præcipuè autem circa id quod acturi sumus, intueri actiones illius similes, nobis pro modulo nostro imitandas, simulque obligationem, quam habemus bene agendi, confide

14. Christi præsentia consideranda.

considerare, ponderatis ipsius beneficiis, & laboribus pro nobis susceptis.

Secundum est, ipsos mentis oculos flectere ad nos ipsos, qui tam malè tantæ obligationi satisfaciamus: & considerare Christum quasi ostendentem nobis suum sanguinem, quo perfudit animas nostras, ut eas bonorum operum fertiles faceret, atque etiam ad meliùs conandum excitantem nos, tum prouocationem ad morè sui, ex eo quòd amore nostri ipse peccata pertulerit *super lignum*, ut pec-

o 1. Petri. 2. *catis mortui iustitia vinamus* o, tum etiam exprobratione ac commemoratione pœnarum, quas ingratitude nostra iustè meretur. Tertium est considerare nos tamquam seruos coram Domino suo constitutos, ac spectatorem actionum nostrarum habere Christum: *assistentibus ei millibus millium*

per ex Daniel. *sanctorum: p constitutum iudicem viuorum, & mor-*
cap. 7. *ruorum, Act. 10. qui reddet unicuique secundum opera*
q ad Rom. 2. *eius q.* Adeo ut debeamus nos in vita gerere tamquam *spectaculum facti Deo, Angelis, & homi-*
nibus r.

per ex 1. ad Cor. *nibus r.*
rinth. c. 4.

Postremum est excitare fiduciam in Christum, non tantùm spectatorem, sed etiam adiutorem nostrum: qui cum sit fons perennis, & inexhaustus, ex quo manat *omne datum optimum, & omne donum perfectum quod desursum est à patre luminum*, s. facile augebit nostræ cognitionis, & modicarum virium riuulum, quantum ipse volet amantissimus Pater, & potentissimus liberalissimùsque Dominus, plus paratus nostri misereri, quàm nos à miseria liberari. Per pias igitur preces ad ipsum recurrèdum est, implorato Sanctorum, ac in primis beatissimæ Virginis patrociniò: petèdo gratiam, quâ operemur bo-

na cum

na cum diligentia, discretionē, & bona voluntate. Formula precandi ordinariē vsurpanda, est oratio Dominica cum salutatione Angelica prout ostendit receptus vsus recitandi rosarium iis omnibus commendatissimus, qui student *sobriē, iustē & piē vivere in hoc saculo, expectantes beatam spem, &c.*

Rosarium cōmendatur.

Documenta salutis, quae diuersis hominum generibus, in vsu Sacramenti pœnitentiae, dari possunt à Confessario.

SECTIO SEPTIMA.

QVae haecenus tradita sunt de via salutis, eò pertinent, vt Confessarius in promptu habeat documēta quibus pœnitentē de illa instruat, prout in Domino necessarium esse iudicauerit, quem non moneo, tam multa tradita non esse, vt simul omnia eidem inculcentur: quia satis constat id non esse consultum: partim quia obrueretur tot documētorum varietate, & multitudine: partim quia non conuenit cum eo in confessionali hærere diutius quam sit opus ad audienda ipsius peccata, pro munere Iudicis: & ad remedia salutaria ei adhibenda pro munere Medici, iuxta illud, quod ab initio diximus, hoc Pœnitentiæ tribunal esse misericorditer à Christo institutum ad peccatoris emēdationem, seu spiritalem animæ curationem. Itaque modus instruendi de illis Pœnitentem, erit, vt nominatim ea illi inculcentur, quibus opus habere cognoscetur ex discursu confessionis ipsius: ad quod deprehendendum

dendum potest mediocre etiam iudicium sufficere, ei, qui & tradita probè tenuerit, & ad confessionem sibi factam bene attenderit.

Adhuc verò ultra eadem, quæ quibusvis hominibus communia sunt, dantur particularia quædam, diuersa pro diuersis generibus hominũ, quorum nonnulla ex sacris literis desumpta subiiciemus.

15.
Monita pro
Ecclesiasti-
cis, & Præ-
latis.

Ac primò pro Ecclesiasticis, ex D. Matth. cap. 11. quòd sint tum sal terre, quòb si euauerit ad nihil ualeat ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus: Tum lux mundi, quæ sic lucere debet coram hominibus, ut videant ipsorum bona opera, & glorificent patrem suum qui in cœlis est. Et pro Prælati specialiter, ex Actis Apostolorum cap. 20. quòd debeant attendere sibi, & suo gregi in quo eos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei quam acquisiuit sanguine suo: maximè cum sint pro animabus suorum subditorum rationem reddituri, dicente Apostolo ad Hebræos 13. Obedite præpositis uestris, & subiaccete eis: ipsi enim peruigilant, quasi pro animabus uestris rationem reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit uobis. Id quòd inculcandum est iisdem subditis, addendo & illud dictum à Domino Luca 10. Qui uos spernit, me spernit: monendòque si uita minus laudabilis sit, non ideo contemnendam esse dignitatem, ut satis indicauit Dominus Matth. 23. De Scribis & Pharisæis sedètib; super cathedram Moyse, dicens: Omnia quacumque dixerint uobis, seruate, & facite: secundum opera uerò eorum nolite facere. Monendo pariter; prælati etiam malè uiuentibus obloquentes, impium Cham patris irrisorem, imitari: qui non effugit maledictionem, quantumuis idem patet

ebrius

ebrius turpiter nudaretur: cum potius auersa facie debuerit ipsum tegere, prout fecerunt reliqui fratres. Gen. 8. Pro principibus, & aliis, quibus commissum est regimen populi: Quod non sit potestas nisi à Deo, ad Rom. 13. cui cum timore seruire debeant, iuxta illud in Psal. 2. *Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore: apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.* Debeant item commendatissimam habere iustitiam (iuxta illud Sapien. 1. *Diligite iustitiam qui iudicatis terram*) sollicitéque cauere, ne eam peruerant, iudicem habentes Deum, iuxta illud Psal. 81. *Deus stetit in synagoga Deorum: in medio autem Deos adiudicat. Usquequo indicatis iniquitatē, & facies peccatorum sumitis? Iudicate egeno, & pupillo, humilem & pauperem iustificare. Eripite egenum, & pauperem de manu peccatoris liberate.* Circa quod suauiter moneari possunt, ut coram Deo (à quo remissionem peccatorum expectant, & vitam æternam) confidenter, ac ponderent, quod sint subditorum suorum conferui, communem habentes Dominum, qui non est personarum acceptor; sed sicut communi erga omnes usus est misericordia, instituendo pro omnibus eadem Sacramenta, aliáque salutis remedia: sic communi utetur iustitia, reddendo unicuique secundum opera sua. Expendant verba illa Sapientie cap. 6. *Præbete aures vos, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur; quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicastis, nec custoditis legem iustitiae; neque*

Pro principibus & populi moderatoribus.

Principes habent unum communem Dominum cum suis subditis.

tia; neque secundum voluntatē Dei ambulastis. Horrendū, & citò apparebit vobis quoniam iudicium dignissimum in his que præsunt fiet: egeno enim concedatur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur: non enim subtrahet personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusque, quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & aequaliter cura est illi de omnibus.

Populi se debet principibus submittere.

Pro populo autē subiecto; quòd debeat sub pena damnationis se principibus suis submittere: dicente Apostolo ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi à Deo: que autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, damnationem sibi acquirunt.* Item, quòd iisdem honorē deferre, & tributa, ac vectigalia debita solvere debeat: dicente eodem Apostolo ibidem. *Reddite omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem.* Cum quis autem de illorum vexatione conquiratur, hortandus est orare pro illis: sicut hortatur ipse Apostolus in priori ad Timoth. cap. 2. addens id esse bonum, & acceptum coram saluatore nostro Deo.

Monita danda coniugibus.

Pro coniugibus. Quòd viri debeant diligere uxores sicut Christus dilexit Ecclesiam, ad Ephel. 5. neque amari esse ad illas, ad Colof. 3. sed quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem, tamquam coherentibus gratia vite. 1. Petri 3. Uxores verò quòd debeant viris suis subditæ esse sicut Domino: quoniam *vir caput est mulieris: sicut Christus caput est Ecclesie.* Vnde sicut Ecclesia subiecta est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus, ex cit. cap. 5. ad Ephel.

Moniti

Moueri item debent de eo, in quo facile labuntur. Eis quidem permiffum esse ornare fe, ficut aliquando (vt habet D. Petrus in fua i. Epift. cap. 3.) Sanctæ mulieres fperantes in Deo ornabant fe fubiectæ propriis vitis: fed tamen cum verecundia, & fobrietate: non in intortis crumbus, aut auro, aut margaritis, aut vefte pretiofa, vt habet D. Paulus in priori ad Timoth. cap. 2. Alioqui fpectent illam feueram cominationem Ifaia 3. In illa die auferet Dominus ornamenta calceamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitras, & difcriminalia, & perifcelidas, & murenulas, & olfactoriola, & inaures, & annulos, & gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & fpecula, & findones, & vittas, & theriftra; & erit pro fuau odore, fector; & pro zona funiculus; & pro crifpanti crine, caluitium, & pro fascia pectorali, cilicium.

Luxus inueftitu muliebrī abefle debet.

Pro parentibus: Quòd debeant filiorum fpecialem curam gerere, dicente Apoftolo in priori ad Timoth. cap. 5. quòd qui non habet curam fuorum, maxime domesticorum, infidelis eft, & infideli deterior. Nec debeant illos ad indignationem prouocare, vt non fiant puillo animo, ad Colof. 3. fed educare illos in difciplina, & correctione Domini, ad Ephel. 6.

Pro parentibus.

Pro filiis: Quòd debeant parentibus per omnia in Domino obedire, ex eodem Apoftolo in iifdem locis. In quorum posteriore, duplex motiuum tangit, vnum honeftatis, quia id iuftum eft: alterum vtilitatis, quia promiffionem habet in fuo præcepto. Honora patrem tuum & matrem tuam, vt bene fit tibi, & fit longæuus fuper terram.

Pro filiis.

Pro Dominis. Quòd manfueti efle debeant erga feruos, ac minas remittere: fcientes quòd vtro-

Pro Dominis.

Z

rūmque Dominus in cœlis sit, apud quem non est personarum acceptio: quod idem Apostolus in citato cap. 6. illis inculcat. Item hortandi sunt ut iustas mercedes illis fideliter soluant, iuxta præceptum eiusdem Apostoli ad Coloss. 4. cum ait: *Domini quod iustum est, & æquum seruis præstate: scientes quod & vos Dominum habetis in cœlo,*

Pro seruis.

Pro seruis & mercenariis. Quod debeant ex eodem cap. 6. & ad Coloss. cap. 3. sub finem, *obedire Domino carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis sui: non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes; sed ut serui Christi facientes voluntatem Dei ex animo: cum bona voluntate seruientes, sicut Domino, & non hominibus: scientes quod unusquisque quod fecerit bonum, hoc recipiet à Domino, siue seruus siue liber.* Eodē spectat quod ad Titū 2. præscribit seruis *Domini suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes: sed in omnibus fidem bonam ostendentes, ut doctrinam saluatoris nostri Deo ornent in omnibus.*

Pro diuitibus.

Cæterum qui diuitiis abundant, monendi sunt, de eo quod habetur in Psal. 61. *Diuitia si affluant, nolite cor apponere:* & de eo quod habet D. Paulus in priori ad Timoth. cap. 6. *Diuitibus huius sæculi præcepte non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo uiuo (qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum) bene agere, diuites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant ueram uitam.* Faciant ergo sibi amicos de mammona iniquitatis, qui eos cum defecerint, recipiant in æterna tabernacula, iuxta Domini monitum, Luca 16. & memi

& meminerint ex posteriori ad Corinth. cap. 9. quod qui parce seminat, parce & metet.

Iis vero qui necessaria habent quidem, non tamen abundant; inculcandum est illud prioris ad Timoth. cap. 6. ad frangendam nimiam acquirendi solitudinem: *Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubie quia nec auferre quid possumus: habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus, nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nocua, qua mergunt homines in interitum & perditionem.* Adde dictum à Domino, Matth. 19. *facilius esse camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum caelorum.* Iis denique qui necessariis indigent, suadendum est, vt laborent patienter, ad illa comparanda: memores sententiae à Deo pronuntiatae Gen. 3. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo:* & documenti à D. Paulo traditi 2. ad Thess. 3. *Si quis non vult operari, nec manducet.*

Senes autem monendi sunt de preparatione ad mortem, cuius nescimus diem, neque horam, & de que mortificandis propriis affectibus, & conformanda vita hac diuinis praecipis: quae sunt aduersarius ille, cum quo consentientes esse debemus *dum sumus in via: ne forte tradat nos Iudici, & Iudex ministro, qui mutat in carcerem, unde non exeamus donec reddiderimus nouissimum quadrantem.* ex D. Matth. cap. 5. Oportet tandem exuere veterem hominem, & induere nouum: seu iuxta Apostolum ad Titum. 2. *abnegare impietatem ac secularia desideria, & sobrie, & iuste, & pie in hoc seculo vivere, expectantes beatam spem, & aduentum magni Dei & saluatoris nostri Iesu Christi.* Haec aetas clamat; Ecce venit sponsus; fides

Matth. 25.
Senes
quomodo
monendi

Matth 25.

nostra sit viua, quæ operetur per charitatem. Lucerna sit in manibus non tantum lucens, sed etiam ardens, ne dicentes, *Domine Domine aperi nobis, audiamus. Nescio vos, & inuenti sine eadem charitate, tamquam non habentes vestem nuptialem, iubeamur ligatis manibus, & pedibus mitti in tenebras exteriores, ubi erit fletus, & stridor dentium.* Matth. 25.

Iuuenes de quibus monendi.

Iuuenes autem docendi sunt, quod si velint bene sibi esse in reliqua vita, debeant incumbere obseruationi diuinorum mandatorum, iuxta illud Threnorum 3. *bonum est viro, cum portauerit iugum Domini ab adolescentia sua: & illud, quod ab eorundem mandatorum via nunc recedentes, postea remordente ac inquietante conscientia compellentur illud ex Psal. 24. vsurpare. Delicta inuentus me, & ignorantias meas ne memineris Domine.* Seminent igitur in benedictionibus, vt de benedictionibus metant: existimentque non tantum futura, sed etiam presentis vitæ poenas & molestias sibi imminere ex licentia indulgendi suis affectibus. Denique iisdem affectibus suis indulgentes fœminæ; non modò in ornatu immoderato (de quo antea) sed etiam in incessu superbo, aut lasciuo, terrendæ sunt illa graui comminatione Isaia cap. 3. *Pro eo quod eleuata sunt filia Sion, & ambulauerunt exento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, ambulabant, & composito gradu incedebant: Decaluet Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus cruent earum nudabit: & cætera supra recitata.*

CAPVT